

ข้อมูลชนเผ่า ของศูนย์พัฒนาราชภูรบนพื้นที่สูงจังหวัดพะเยา

๑. ชื่อชนเผ่า เมี่ยน

๒. สถานที่ตั้ง

๑. บ้านปางปูเลาะ	หมู่ ๑๐	ตำบลศรีถ้อย	อำเภอแม่ใจ	จังหวัดพะเยา
๒. บ้านผาแดง	หมู่ ๑๓	ตำบลศรีถ้อย	อำเภอแม่ใจ	จังหวัดพะเยา
๓. บ้านแม่ต๋ำน้อย	หมู่ ๑๘	ตำบลแม่กา	อำเภอเมือง	จังหวัดพะเยา
๔. บ้านทุ่งกระเทียม	หมู่ ๑๑	ตำบลภูซาง	อำเภอภูซาง	จังหวัดพะเยา
๕. บ้านวังถ้ำใหม่	หมู่ ๔	ตำบลแม่ลาว	อำเภอเชียงคำ	จังหวัดพะเยา
๖. บ้านสบตุ๋	หมู่ ๙	ตำบลแม่ลาว	อำเภอเชียงคำ	จังหวัดพะเยา
๗. บ้านใหม่ร่มเย็น	หมู่ ๗	ตำบลร่มเย็น	อำเภอเชียงคำ	จังหวัดพะเยา
๘. บ้านผาแดงล่าง	หมู่ ๑๐	ตำบลร่มเย็น	อำเภอเชียงคำ	จังหวัดพะเยา
๙. บ้านผาแดงบน	หมู่ ๑๑	ตำบลร่มเย็น	อำเภอเชียงคำ	จังหวัดพะเยา
๑๐. บ้านต้นผึ้ง	หมู่ ๑๖	ตำบลร่มเย็น	อำเภอเชียงคำ	จังหวัดพะเยา
๑๑. บ้านน้ำยวนพัฒนา	หมู่ ๑๙	ตำบลร่มเย็น	อำเภอเชียงคำ	จังหวัดพะเยา
๑๒. บ้านปางคำใต้	หมู่ ๑	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๑๓. บ้านห้วยกอก	หมู่ ๒	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๑๔. บ้านปุกเหนือ	หมู่ ๒	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๑๕. บ้านสะนามใต้	หมู่ ๒	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๑๖. บ้านสะนามเหนือ	หมู่ ๒	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๑๗. บ้านห้วยเอียน	หมู่ ๒	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๑๘. บ้านปางพริก	หมู่ ๓	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๑๙. บ้านปางมะโอ	หมู่ ๔	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๒๐. บ้านปางหมู	หมู่ ๔	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๒๑. บ้านห้วยเฟือง	หมู่ ๔	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๒๒. บ้านน้ำตม	หมู่ ๕	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๒๓. บ้านสิบสองพัฒนา	หมู่ ๗	ตำบลผาซำน้อย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๒๔. บ้านห้วยคอกหมู	หมู่ ๘	ตำบลนาปริง	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๒๕. บ้านแม่ท่าย	หมู่ ๙	ตำบลลอย	อำเภอปง	จังหวัดพะเยา
๒๖. บ้านเจริญทรัพย์	หมู่ ๕	ตำบลหนองหล่ม	อำเภอดอกคำใต้	จังหวัดพะเยา
๒๗. บ้านร่วมจิต	หมู่ ๙	ตำบลหนองหล่ม	อำเภอดอกคำใต้	จังหวัดพะเยา
๒๘. บ้านนาบัว	หมู่ ๙	ตำบลสระ	อำเภอเชียงม่วน	จังหวัดพะเยา
๒๙. บ้านห้วยก้างปลา	หมู่ ๑๓	ตำบลสระ	อำเภอเชียงม่วน	จังหวัดพะเยา
๓๐. บ้านบ่อต้นสัก	หมู่ ๑๐	ตำบลบ้านม่วง	อำเภอเชียงม่วน	จังหวัดพะเยา

๓. ประวัติความเป็นมาของชนเผ่า

ชนชาติ (เมี่ยน) ได้รับการจัดกลุ่มเชื้อชาติตามโครงสร้างร่างกายให้อยู่ในกลุ่ม เชื้อชาติมิงโกลอยด์ คืออยู่ในตระกูลจีนธิเบต คำเรียก "เย้า" ปรากฏครั้งแรกในเอกสารบันทึกของจีน สมัยราชวงศ์ถัง โดยปรากฏในชื่อ "ม่อ" เย้ามีความหมายว่า ไม่อยู่ใต้อำนาจผู้ใด มีการเล่าประมาณสองพันกว่าปีมาแล้ว บรรพชนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่รอบๆ ทะเลสาบตงถิน แถบแม่น้ำแยงซี เย้า เรียกตัวเองว่า เมี่ยน หรืออิวเมี่ยน แปลว่า คน หรือ มนุษย์ แต่ทาง

ราชการใช้คำว่า เข้า ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้คำจำกัดความว่า เป็นชนชาวเขาเผ่าหนึ่งที่อยู่ในประเทศไทยตอนเหนือ เข้าส่วนมากที่อยู่ในประเทศไทย อพยพมาจากเมืองน้ำหาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ล.) และ อพยพข้ามมาต่อเนื่องก็เมื่อประมาณปี พ.ศ.๔๐๐ ปัจจุบันพบเข้าในหลายจังหวัด เช่น เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง น่าน กำแพงเพชร นครสวรรค์ และที่หนาแน่นที่สุดที่จังหวัดพะเยา โดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มอำเภอแม่ใจ ซึ่งอพยพผ่านเข้ามาทางจังหวัดเชียงราย และกลุ่มอำเภอปง เชียงคำ, ภูซาง, เชียงม่วน อพยพผ่านเข้ามาโดยตรงจาก สปป.ล.

๔. วัฒนธรรมชุมชน

๔.๑ ประเพณี

๑. ประเพณีแต่งงาน
๒. ประเพณีขึ้นปีใหม่ (เจ็ย เชียง เขียง)
๓. ประเพณีเจ็ยเจียมฝอย หรือ เขียดหาเจียมฝอย (วันสารทจีน)
๔. ประเพณีการบวช (กว่าตั้ง)

๔.๒ การแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายของผู้ชาย

ประกอบไปด้วยเสื้อตัวสั้นหลวม คอกลมขึ้นหน้าห่ออกอ้อมไปติดกระดูกตุ้มเงินถึงสิบเม็ด เป็นแนวทางด้านขวาของร่างในบางที่อาจนิยม ปักลายดอกไม้ผืนผ้าด้วย แล้วสวมกับกางเกงขาก๊วยทั้งเสื้อ และกางเกงตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายทอมือย้อมครามสีน้ำเงิน หรือย้อมดำคนรุ่นเก่ายังสวมเสื้อกำมะหยี่ในงานพิธี แต่ยิ่งอายุมากขึ้นเสื้อของชายเมียนก็จะลดสีสนลงทุกทีจนเรียบสนิท ในวัยชราบุรุษเมียนจะใช้ผ้าโพกศีรษะในงานพิธีเท่านั้น เครื่องแต่งกายเด็ก ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะมีการแต่งกายที่คล้ายกับแบบฉบับของการแต่งกายผู้ใหญ่ทั้งหญิง และชาย เพียงแต่เครื่องแต่งกาย ของเด็กจะมีสีสนน้อยกว่าบ้าง เช่น เด็กหญิงอาจจะยังไม่ปักกางเกงให้ เพราะยังไม่สามารถรักษาหรือดูแลให้สะอาดได้ จึงเป็นการสวมกางเกง เด็กธรรมดาทั่วไป ส่วนเด็กชายก็เหมือนผู้ใหญ่ คือ มีเสื้อกับกางเกงและที่ไม่เหมือนคือเด็กชายจะมีหมวกเด็ก ซึ่งทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะมีการปักก็มีลักษณะคล้ายกัน แต่หมวกเด็กผู้ชายจะเย็บด้วยผ้าดำสลัผ้าแดง เป็นฉกประดับด้วยผ้าตัดเป็นลวดลายขลิบริมด้วยแถบไหมขาวติดปุยไหมพรมแดงบนกลางศีรษะ หรือมีลายเส้นหนึ่งแถวและลายปักหนึ่งแถวสลักกันอย่างละสองแถว สำหรับหมวกเด็กหญิงมีลายปักเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแถว หรือสองแถวและจะมีผ้าดำปักลวดลายประดับไหมพรมสีแดงสดบนกลางศีรษะและข้างหู

ลักษณะการแต่งกายของผู้หญิง

ประกอบไปด้วยกางเกงขาก๊วย ซึ่งเต็มไปด้วยลายปักเสื้อคลุมตัวยาวถึงข้อเท้า มีไหมพรมอยู่รอบคอ ผ้ายาคาดเอวและผ้าโพกศีรษะ การพันศีรษะต้องพันศีรษะ ด้วยผ้าพันเป็นชั้นแรก จากนั้นก็มาพันชั้นนอกที่ปักอีกที การพันชั้นนอกจะใช้ผ้าพันลายปัก ซึ่งมีลักษณะการพันสองแบบคือแบบหัวโต (ก่องจุ่น) และแบบหัวแหลม (ก่องเปลวผาน) และผ้านี้จะพันไว้ตลอดแม้ในเวลานอน หญิงเมียนุ่งกางเกงขาก๊วยสีดำด้านหน้ากางเกง เป็นลายปักที่ละเอียด และงดงามมาก ลวดลายนี้ใช้เวลาปัก ๑ - ๕ ปีขึ้นอยู่กับความละเอียดของลวดลาย และเวลาว่างของผู้ปักเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุนี้หญิงเมียนจึงอวดลายปักของตน ด้วยการรวบปลายเสื้อที่ผ้าด้านข้างทั้งสองมามัดด้านหลัง และใช้ผ้าอีกผืนหนึ่งทำหน้าที่เป็นเข็มขัดทับเสื้อ และกางเกงอีกรอบหนึ่ง โดยทั้งชายเสื้อซึ่งปักลวดลายไว้ข้างหลัง การตัดเย็บจะตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายพื้นสีดำ ยกเว้นเสื้อคลุมซึ่งอาจใช้ผ้าทอเครื่องในบางกรณีการปักลายของเมียนตามบางท้องถิ่นอาจเหมือนหรือแตกต่างกันบ้างตามความนิยม

๔.๓ อาหาร

อาหารการกิน ชาวเมียน นิยมกินข้าวเจ้า (ข้าวสวย) ใส่น้ำมันพืชและเกลือ ส่วนกับข้าวนิยมกินอาหารที่ปรุงสุกแล้ว ส่วนมากมีรสเค็มด้วยเกลือ เช่น ต้มหน่อไม้ใส่กระดูกหมู ,ต้มไก่สมุนไพร และขนม เช่น ตำข้าวปุก (หยั่วจวง), ข้าวต้มมัด (หยั่วเจี๊ยะ) เป็นต้น โดยรับประทานกับพืชอาหารที่ปลูกเอง เช่น ข้าวโพด, แดงคอย, ผักกาดคอย, ถั่วแขกคอย, ถั่วฝักยาว เป็นต้น

๔.๔ ภาษา

ภาษาของเมียนจัดอยู่ในภาษาตระกูลจีนทิเบต สาขาแม่-ย้า ภาษาพูดของเมียนพัฒนาจากกลุ่มภาษาหนึ่งของชาวหมาน และแพร่กระจายไปสู่เขตต่างๆ ตามท้องถิ่นที่มีชาวเมียนอพยพไปถึง ภาษาเมียนได้กระจายไปทั่วเขตมณฑลทกวงสี กวางตุ้ง กุ้ยจิ๋ว ฮุนนาน จากการติดต่อกลับชนเผ่าอื่นๆ เป็นระยะเวลาานาน จึงทำให้ภาษาในปัจจุบันผ่านการพัฒนากลายเป็นภาษาถิ่นย่อย ๓ ภาษา คือ ภาษาเมียน ภาษาปยู และภาษาลักจา สำหรับภาษาเขียนของเมียน มักจะมีความเห็นโดยทั่วไปว่าชาวเมียนมีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน จึงได้ยืมภาษาอื่นมาใช้ ชาวเมียนที่รู้ภาษามีไม่มากนัก แต่ภาษาอื่นก็ยังมีบทบาท และอิทธิพลต่อชนชาติเมียนมาก

๔.๕ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ผ้าปักเมียน

๒. การละเล่นเครื่องดนตรี มี ๒ ประเภท คือ เครื่องเป่า (จยัด) ทำด้วยทองแดง ทองเหลือง ความยาวประมาณไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร และเครื่องตี ได้แก่ กลอง ฆ้องและฉาบ ซึ่งจะเล่นในโอกาส ช่วงประกอบพิธีกรรม เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ เป็นต้น

๓. การละเล่นชาหยั่ง, หน้าไม้, เป่าใบไม้, ปั่นไม้ไผ่ เป็นต้น

๔.๖ ศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรม

ชาวเมียนส่วนใหญ่จะนับถือเทพยดา วิญญาณบรรพบุรุษ และวิญญาณทั่วไป ทุกบ้านจะมีหิ้งบูชา เป็นที่สิงสถิตของวิญญาณบรรพบุรุษ และมีความเชื่อในเรื่องที่อยู่เหนือธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนการนับวันเดือนปี สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โชคลางและการทำนาย พิธีกรรมที่สำคัญ จะมีพิธีกรรมการตั้งครุฑ พิธีกรรมการเกิด การสู่ขวัญ การบวช การแต่งงาน พิธีงานศพ ขึ้นปีใหม่ และวันกรรม วันเจีย เจียบ ผ่าย (สารทจีน) พิธีชบตะปุงเมียน เมียนได้เริ่มนำเอาลัทธิเต๋ามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเมื่อครั้งอพยพทางเรือในช่วงคริสตศวรรษที่ ๑๓ ความเชื่อของเมียนจึงผสมผสานกันระหว่างความเชื่อเรื่องเทพ และวิญญาณ ซึ่งมีความคิดพื้นฐานในการยอมรับเรื่องอำนาจของเทพ เจ้าป่าเจ้าเขาหรือสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นหลัก ชาวเมียนเชื่อว่า ในชีวิตคนจะมีขวัญ (เวิน) ซ่อนอยู่ในสวนต่างๆ ของร่างกายซึ่งมีทั้งหมด ๑๑ แห่ง คือที่ เส้นผม, ศีรษะ, ตา, หู, จมูก, ปาก, คอ, ขา, แขน, อก, ท้อง, และเท้าเมื่อเสียชีวิตไปขวัญ จะเปลี่ยนเป็นวิญญาณหรือผี (เมียน) และจะสิงสถิตย์อยู่ในธรรมชาติ เช่น ในภูเขา แม่น้ำ หรือทั่วไป ซึ่งปกติอำนาจของวิญญาณหรือของเหนือธรรมชาติ ในโลกจะมีความสัมพันธ์อันดีกับมนุษย์ แต่ถ้าไปทำให้ผีโกรธแล้วผี จะทำให้เกิดความทุกข์ทรมานและมีความเสียหายได้ เมียนมีทัศนคติว่าความมั่นคง และความปลอดภัยของมนุษย์ทั้ง ขณะดำรงชีวิตอยู่และหลังจากตายไปแล้วล้วนจะขึ้นอยู่กับวิญญาณหรือภูตผีเพราะเมียน เชื่อว่ามนุษย์อยู่ในความคุ้มครองของวิญญาณหรือภูตผี การสร้างความสัมพันธ์หรือติดต่อกับวิญญาณภูตผีกระทำได้โดยผ่านพิธีกรรมเท่านั้น

พิธีส่งผีป่า

เรียกว่า พิธีผู่ยเยียนฟิวเมียน หมายถึง การส่งผีป่า พิธีกรรมนี้เป็นพิธีกรรมของเมียนที่มีมาแต่ดั้งเดิมแล้ว และได้สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ เมียนเชื่อว่าพิธีกรรมนี้เป็นอีกพิธีกรรมหนึ่งที่ช่วยในการที่คนๆ หนึ่งไปทำผิดต่อผีป่าหรือลบลูโดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วเมื่อผีป่าเกิดความโกรธจึงทำให้เกิดการเจ็บป่วยขึ้นมา และจะไม่สามารถรักษาได้โดยทั่วไปจึงต้องทำพิธีเพื่อขอขมา

การทำพิธีนี้จะเริ่มมาตั้งแต่การทำพิธีกรรมย่อย โดยเมื่อมีคนที่เกิดอาการเจ็บป่วยขึ้นมา ไม่สามารถรักษาให้หายได้โดยการกินยา คนในครอบครัวนั้นก็ต้องไปทำพิธีถามหมอผี โดยการไปทำพิธี (บัวจួយชากว่า) ก่อน คือทำพิธีถามวิญญาณบรรพบุรุษว่าที่เกิดอาการป่วยนี้ เกิดจากสาเหตุใด เมื่อทำการถามเสร็จแล้ว หมอผีก็จะบอกคนป่วยว่าคนป่วยนั้นได้ทำผิดต่อผีป่า คนป่วยก็จะได้ว่าตนนั้นได้ทำผิดอย่างไรต่อผีป่า และทำผิดต่อสิ่งไหน จากนั้นหมอผีก็จะบอกให้กับคนป่วย และครอบครัวให้ไปทำพิธีส่งผีป่า โดยหมอผีจะบอกว่าจะต้องทำอะไรในการเซ่นไหว้เพื่อขอขมา หลังจากนั้นคนในครอบครัวก็จะหาวัน เพื่อที่จะไปทำพิธีส่งผีป่าต่อไป

การส่งผีป่านี้จะต้องเตรียมอุปกรณ์ตั้งแต่อยู่บ้าน อุปกรณ์ก็จะมีสัตว์ที่ใช้เซ่นไหว้ กระจาดเงินกระจาดทอง (เจยก่อง) เอาไปเพื่อเป็นเงินทองที่จะเอาไปเผาส่งให้กับผีป่า และยังมี (จ้าว) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ถามความต้องการเวลาส่งเงินทองให้กับผีป่าว่าเพียงพอหรือว่ายังไม่เพียงพอ จ้าวเป็นอุปกรณ์ที่ทำมาจากไม้ไผ่ ถ้าไม้ไผ่หางยั้ง ๒ อัน ก็แสดงว่าผีป่าพอใจกับเงินทองที่คนป่วยส่งไปให้แล้ว ถ้าไม้ไผ่ไม่หางยั้งที่ต้องการทั้ง ๒ อัน ละก็ต้องทำการถามต่อไปเรื่อยๆ จนกว่าผีป่าพอใจ การส่งวิญญาณผีป่านี้ จะเริ่มทำตั้งแต่อู่บ้านเลย ก่อนที่จะออกไปในป่า เพื่อที่จะทำพิธีส่งผีป่านี้ หมอผีก็จะสวดยันต์ป้องกันผีร้ายไว้ให้คนละอัน คนที่จะไปนั้นจะต้องได้รับยันต์ป้องกันผีป่าจากหมอผีคนละอัน โดยหมอผีจะทำการสวดคาถาก่อน เพื่อจะให้คุ้มครองคนที่จะไปด้วยในขณะเดินทาง ต้องเอาติดไว้กับเสื้อที่เราใส่อยู่ เพื่อเป็นการป้องกันสิ่งชั่วร้ายต่างๆ เมื่อไปถึงในป่าที่จะทำพิธีแล้ว ผู้ช่วยหมอผีก็จะทำการเตรียมพื้นที่แล้วก็จัดเครื่องเซ่นไหว้ แล้วก็ฆ่าไก่เพื่อที่จะทำพิธีต่อไป ไก่นั้นจะมีทั้งหมด ๓ ตัว ตัวหนึ่งจะเป็นไก่ที่ฆ่าเพื่อเซ่นไหว้ให้กับ (ใส เตีย) ซึ่งเป็นวิญญาณบรรพบุรุษของคนป่วย เพื่อให้วิญญาณบรรพบุรุษช่วยคุ้มครองคนป่วยและครอบครัวของคนป่วย อีก ๒ ตัว เป็นไก่ที่ฆ่าเพื่อเซ่นไหว้ให้กับผีป่า เพื่อขอขมากับผีป่าที่ทำให้โกรธและไปลบลูกถูกผีป่าโดยไม่รู้ตัวนั่นเอง จึงเป็นเหตุทำให้ไม่สบายและป่วยเกิดขึ้น จึงต้องทำการขอขมาให้ผีป่าไม่มาทำร้ายอีก ขอขมาปล่อยให้คนป่วยกลับมาเป็นอิสระเหมือนเดิม อย่านำมาทำร้ายกันอีกต่อไป ในขณะที่ทำอยู่นั้นก็จะมีด้ายเส้นหนึ่งที่ใช้ผูกไว้กับ (สีเจียน) และผีป่าที่เราทำเป็นรูปจำลองขึ้นมา แล้วทำการสวดขอขมาผีป่าเพื่อปล่อยให้คนป่วยนั้นให้เป็นอิสระ เมื่อทำการสวดเสร็จก็จะตัดด้ายเส้นนั้นให้ขาด เพื่อไม่ให้ผีป่ามารบกวนคนป่วยอีก เมื่อตัดเสร็จแล้วก็ทำการเผากระจาดเงิน กระจาดทองให้กับผีป่าที่ต้องการจนหมด แล้วก็นำร่างจำลองของผีป่าไปทิ้งให้ไปอยู่ในป่าเหมือนเดิม หลังจากนั้นก็จะเสร็จพิธีในการทำ ผู้ช่วยหมอผีก็จะนำไก่มาต้มยำทำแกง แล้วก็ร่วมรับประทานอาหารกับทุกคนที่มาด้วยการส่งผีป่านี้จะใช้เวลา ๒ ชั่วโมงกว่าๆ จึงเป็นอันเสร็จพิธี พอทานเสร็จตอนกลับบ้านจะห้ามนำอาหารที่เหลือกลับบ้าน และจะไม่แวะเข้าบ้านของชาวบ้าน เพราะถือว่าไม่เป็นมงคล และเมื่อกลับถึงบ้านก็ต้องล้างมือก่อนเข้าบ้าน คนที่ไปนั้นต้องทำตามพิธีอย่างพิถีพิถัน

พิธีเรียกขวัญ

การเรียกขวัญก็เป็นอีกหนึ่งพิธีกรรมที่เมียนให้ความเคารพนับถือมาโดยตลอด ในระยะ ๑ ปีของเมียนนั้นแต่ละคนต้องทำการเรียกขวัญอย่างน้อย ๑ ครั้ง บางคนนั้นอาจจะเรียกขวัญปีละ ๒-๓ ครั้งก็มี เนื่องจากคนคนนั้นเกิดอาการป่วยเกิดขึ้น หรือทำเมื่อตกใจเห็นอะไรที่ไม่ดี จะต้องเดินทางไกล จากบ้านไปนาน ชนเผ่าเมียนจึงทำการเรียกขวัญ เพื่อที่ให้ขวัญกับมาอยู่กับตัว เมียนเชื่อว่าการเรียกขวัญนั้นจะช่วยขจัดความทุกข์ทรมานได้ และเมื่อทำแล้ว วิญญาณบรรพบุรุษก็จะมาคุ้มครอง และดูแลผู้เรียกขวัญ เมื่อเรียกขวัญเสร็จก็จะทำให้คนที่สู่วขวัญนั้นสบายขึ้น

การเรียกขวัญของเมียนนั้นจะอยู่ช่วงระหว่างเทศกาลปีใหม่ของเมียน เพราะช่วงนั้นพี่น้องในหลายๆ บ้านก็จะกลับบ้านมาพร้อมหน้าพร้อมตากัน พี่น้องที่อยู่ไกลเมื่อกลับมาถึงบ้าน พ่อแม่ก็จะหาหมอผีมาช่วยเรียกขวัญ เนื่องจากว่าคนที่อยู่ห่างไกลจากบ้านนั้นจะไม่ค่อยกลับบ้าน จึงไม่ค่อยได้เรียกขวัญเท่าไรนัก กว่าจะได้เรียกขวัญทีหนึ่งก็ต้องนานเป็นปี ช่วงเทศกาลปีใหม่นี้จึงเป็นช่วงที่เหมาะสมกับการเรียกขวัญให้กับคนในครอบครัวมากที่สุด การเรียกขวัญนี้จะใช้เวลาไม่มากนัก และไม่ต้องใช้เครื่องเซ่นไหว้มากมาย ถ้าเรียกขวัญเด็กอายุ ๑ - ๑๒ ขวบ จะใช้ไก่ตัวและไข่ไก่ฟอง กระจาดเงินและเหล้า เป็นเครื่องเซ่นไหว้ โดยจัดไว้บนโต๊ะหน้าหิ้งบูชา (ชิบเมียนเมียน) จะทำพิธี

ท้องคาถา และเผากระดาษเงินให้วิญญาณบรรพบุรุษ เพื่อขอให้ช่วยดูแลรักษา เมื่อยามที่ไม่สบายเกิดขึ้น หรือเวลาที่ออกไกลบ้านไป และคุ้มครองขวัญให้อยู่กับตัวตลอด

การเรียกขวัญของผู้ใหญ่นั้นก็จะทำคล้ายกันกับของเด็ก เพียงแต่แค่เปลี่ยนเครื่องเช่นไหว้ใช้หมูแทนไก่กับไข่นอกนั้นก็จะเหมือนกับเด็กทุกขั้นตอน การเรียกขวัญจะใช้เวลาไม่มากนักประมาณ ๒ ชั่วโมงเท่านั้นเอง เมื่อทำพิธีเสร็จก็จะทำอาหารร่วมรับประทานกับอาจารย์ผู้ประกอบพิธี อาจารย์ผู้ประกอบพิธีก็จะบอกว่าขวัญเรากลับมาหรือยัง เพื่อที่จะได้รู้ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ดีหรือไม่ดีตามประเพณี อาจารย์ผู้ประกอบพิธีก็จะบอกเรา ถ้าหากว่าไม่ดีเราก็ต้องทำพิธีตามขั้นตอนที่อาจารย์ผู้ประกอบพิธีบอกคนในครอบครัวก็จะหาหมอผีมาช่วยเรียกขวัญให้กับคนคนนั้น

พิธีสะพานเรียกขวัญหรือพิธีต่ออายุ

โดยการสร้างสะพานให้วิญญาณข้ามกลับมาหาร่าง เป็นพิธีที่ใช้ระยะเวลาหนึ่งวันจะทำพิธีกันที่ชายหมู่บ้าน การจัดพิธีโดยเริ่มจาก เตรียมไม้กระดาน ซึ่งพืงเลื่อยจากต้นไม้สดๆให้มีปุมไม้ยื่นจากกระดานจำนวนเท่าครึ่งของพิธีที่ทำมาแล้ว สำหรับคนๆนั้น เขาจะทอดกระดานแผ่นนี้ ข้ามลำธารหรือทอดบนพื้นดินให้ขนานกับทางเข้าหมู่บ้าน ก่อนทำพิธี ผู้ประกอบพิธีจะเตรียมเขียนสารขึ้นมามากหลายฉบับ โดยฉบับหนึ่งถึงบรรพชน ฉบับหนึ่งถึงเทพเจ้าญาติได้ (คือ) และอีกฉบับถึงขวัญที่หลงทางหายไป แล้วประทับตราม้าเร็ว (ม้าเร็วคือ) เพื่อให้สารนั้นไปถึงมือผู้รับโดยด่วน แล้วจึงล้มนูกแบ่งหมูตัวนั้นเป็นห้าชิ้นแล้วประกอบเข้ากันเป็นหมูอย่างเดิม ตั้งไว้ที่ปลายสะพานด้านหมู่บ้าน ตั้งเครื่องเช่นพระเจ้าญาติไว้ใกล้ๆตัวหมู ส่วนเครื่องเช่นอีกชุดหนึ่งตั้งไว้บนโต๊ะเล็กที่ปลายสะพานอีกด้าน ผู้ประกอบพิธีจะทำการไหว้วิญญาณอุปชฌายจารย์ (คือ) และเผาสารเป็นการส่งข้อความไปสู่ภูตภูมิ เมื่อเริ่มพิธีคนป่วยจะต้องนั่งขัดสมาธิอยู่ที่เชิงสะพานด้านหมู่บ้าน มีผ้าขาวคลี่วางพาดตก ผู้ประกอบพิธีจะสวดมนต์หลายจบแล้วขีดข้าวสารมาจากปลายสะพานอีกด้านหนึ่ง มายังคนป่วย ซึ่งคนป่วยจะต้องพยายามรับให้ได้บ้างด้วยผ้าขาวเพื่อ จะนำข้าวสารที่ได้ไปถวายผู้ประกอบพิธี ผู้ประกอบพิธีจะมอบไก่เป็นๆ หนึ่งตัวให้คนป่วยพร้อมกับท่อนไม้ ซึ่งเมื่อคนป่วยรับมาแล้วก็ต้องเดินข้ามสะพานแล้วกลับไปบ้านทันทีโดยไม่เหลียวหลัง แล้วผู้ประกอบพิธีจะเผาเงินกระดาษทำพิธี หากทำทุกอย่างถูกต้องแล้ว เชื่อกันว่า ไม่ช้าไม่นาน ขวัญก็จะกลับเข้าร่างเป็นอันพ้นคือสุขภาพในปัจจุบัน การทำพิธีนี้ถือได้ว่าเป็นพิธีที่นิยมทำพิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นความเชื่อของคนสมัยก่อนจนถึงปัจจุบัน ซึ่งคนส่วนใหญ่แล้วจะเชื่อคล้ายๆกัน คือ ถ้าทำพิธีแล้วจะสบายใจ เพราะเชื่อว่า การทำพิธีนี้แล้ว จะเรียกขวัญคืนมา ต่ออายุแล้วยังลบล้างสิ่งที่ไม่ดีที่เข้ามาทำให้ไม่สบาย จึงมีพิธีนี้เกิดขึ้นตามความเชื่อ

๔.๗ ลักษณะบ้านเรือน

ชาวเมียนนิยมสร้างบ้านที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๐๐๐-๑,๕๐๐ เมตร ปัจจุบันชาวเมียนบางกลุ่มอาศัยอยู่พื้นที่ราบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการประกอบอาชีพ และการปกครองของทางราชการ บ้านของเมียนมักหันหลังสู่เนินเขา หากอยู่พื้นราบมักหันหน้าออกสู่ถนน ผังบ้านเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปลูกคร่อมดินมีห้องนอนแบ่งแยกย่อยเป็นหลายๆ ห้อง ภายในบ้าน พ่อแม่แยกห้องให้ลูกสาวเมื่อเห็นว่าลูกสาวเริ่มเป็นสาวแล้ว ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเลือกคู่ของหญิงสาวตามประเพณีการเที่ยวสาว มีห้องครัวแยกไปอีกห้องหนึ่ง และมีบริเวณห้องใหญ่เป็นที่โล่งมีแคร่ หรือเตียงไว้นั่งเล่น หรือสำหรับแขกมูมใดมูมหนึ่งของห้อง ในบ้านไม่มีหน้าต่าง แต่มีประตูเข้าออกหลายทาง ประตูที่สำคัญที่สุด คือประตูผี หรือประตูใหญ่ เป็นประตูที่ใช้ติดต่อกับวิญญาณ หรือแสดงการเพิ่ม หรือลดสมาชิกของตระกูล เมื่อมีพิธีศพหรือแต่งงานจะต้องใช้ประตูนี้เป็นทางเข้าและออก เวลาปกติทุกคนสามารถเดินเข้าออกทางนี้ได้ ประตูจะตรงกันข้ามกับหิ้งผี หรือเมียนเตีย ก่อนสร้างบ้านต้องเอาดวงเกิดของหัวหน้าครอบครัว ไปดูว่าประตูผีนี้จะหันหน้าไปทางทิศใด ก็จะตั้งบ้านตามทางที่สอดคล้องกับดวงของผู้นำครอบครัว ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย เมื่อผู้ชายเมียนแต่งงานจะนิยมนำภรรยาของตนมาอยู่กับฝ่ายพ่อแม่ของตนเอง

๕. สถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่

๑. ทะเลหมอก บ้านปางมะโอ ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปางงิ้ว จังหวัดพะเยา
๒. พาสปอร์ตชนเผ่าเมี่ยนที่ยาวที่สุดในโลก บ้านปางค่าใต้ ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปางงิ้ว จังหวัดพะเยา
๓. Magic Mountain Camp บ้านปางมะโอ ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปางงิ้ว จังหวัดพะเยา
๔. ภูอานม้า ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
๕. จุดชมวิว บ้านปางปูเลาะและบ้านผาแดง อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

๖. ปฏิทินวิถีชนเผ่า

เดือน	กิจกรรม
มกราคม	<p>๑. พิธีบนบาน</p> <p>ประวัติความเป็นมา เมี่ยนได้เริ่มนำเอาลัทธิเต๋าเข้ามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ความเชื่อของเมี่ยนจึงผสมผสานกันระหว่างความเชื่อเรื่องเทพ และวิญญาณ ซึ่งมีความคิดพื้นฐานในการยอมรับเรื่องอำนาจของเทพ เจ้าป่าเจ้าเขาหรือสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นหลักอำนาจของวิญญาณหรือของเหนือธรรมชาติ ในโลกจะมีความสัมพันธ์อันดีกับมนุษย์ แต่ถ้าไปทำให้ผีโกรธแล้วผี จะทำให้เกิดความทุกข์ทรมานและมีความเสียหายได้ เมี่ยนมีทัศนคติว่าความมั่นคง และความปลอดภัยของมนุษย์ทั้ง ขณะดำรงชีวิตอยู่และหลังจากตายไปแล้วล้วนจะขึ้นอยู่กับวิญญาณหรือภูตผีเพราะเมี่ยน เชื่อว่ามนุษย์อยู่ในความคุ้มครองของ วิญญาณหรือภูตผี การสร้างความสัมพันธ์หรือติดต่อกับวิญญาณภูตผีกระทำได้ โดยผ่านพิธีกรรมเท่านั้น</p> <p>๒. ประเพณีแต่งงาน</p> <p>ประวัติความเป็นมา มี ๒ แบบ คือ พิธีแต่งงานใหญ่ (ต่ม ซิ่ง จา) พิธีนี้เป็นพิธีใหญ่ซึ่งจะต้องใช้จ่ายสูง คนที่จัดพิธีใหญ่นี้ส่วนใหญ่ส่วนมากจะเป็นผู้มีฐานะดี จะใช้เวลาในการทำพิธี ๓ วัน ๓ คืน ซึ่งจะต้องใช้เวลาเตรียมงานกันเป็นปี คือต้องเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ไว้ให้พอกับการเลี้ยงแขก และพิธีแต่งงานเล็ก (ซิงจาตอน) พิธีต่างๆจะเป็นการเลี้ยงฉลองอย่างเดียวไม่มีพิธีกรรมอะไรมาก จะใช้เวลาทำ พิธีเพียงวันเดียว</p> <p>จุดสำคัญของการแต่งงานเมี่ยน คือ ตามที่เจ้าบ่าวตกลงสัญญาจ่ายค่าตัว เจ้าสาวกับพ่อแม่ของเจ้าสาวไว้ เพื่อเป็นการทดแทนที่ได้เลี้ยงดูเจ้าสาวมา และ ฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องบอกวิญญาณบรรพบุรุษของตนเองยอมรับ และช่วย คุ้มครองเจ้าสาวด้วย ประการสุดท้ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะต้องดื่มเหล้าที่ทำ พิธี แล้วร่วมแก้วเดียวกัน การแต่งงานของเมี่ยนนั้นจะต้องทำตามประเพณีทุก ขั้นตอนอย่างพิถีพิถัน ละเป็นไปตามในลักษณะที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน</p>
กุมภาพันธ์	<p>๑. ประเพณีการบวช (กว่าตัง)</p> <p>ประวัติความเป็นมา คำว่า "กว่า ตัง" ในภาษาเมี่ยนมีความหมายว่าแขวน ตะเกียง ซึ่งเป็นการทำบุญเพื่อให้เกิดความสว่างขึ้น และเมี่ยนเองก็จะถือว่าผู้ที่ ผ่านพิธีนี้แล้ว จะมีตะเกียง ๓ ดวง พิธีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิเต๋า เป็นพิธีที่ ทำเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ถือเป็นการสร้างบุญบารมีให้กับตนเอง ทำบุญอุทิศให้ บรรพบุรุษ และเป็นผู้สืบ สกุล ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่า พิธีกรรมนี้มี ประวัติความเป็นมาอย่างไร มี เพียงแต่คำบอกเล่าจากการสันนิษฐานของผู้</p>

	<p>อาวุโสว่า พิธีกว่าตั้ง นี้มีมานานมากแล้วคงจะเป็น "ฟามชิงฮู่ง" เป็นผู้บัญญัติให้ชาวเขนทำพิธีนี้ เมื่อประมาณ ๒๓๖๑ ปีมาแล้ว เพราะ ฟามชิงฮู่ง เป็นผู้สร้างโลกวิญญานและโลกของคน ฟามชิงฮู่ง จึงบอกให้ทำพิธีกว่าตั้ง เพื่อช่วยเหลือคนดีที่ตายไปให้ได้ขึ้นสวรรค์ หรือไปอยู่กับบรรพบุรุษของตนเอง จะได้ไม่ตกลงไปในนรกที่ยกลำบาก พิธีนี้ เป็นพิธีบวชพิธีแรกซึ่งจะทำให้กับผู้ชายเมียน โดยไม่จำกัดอายุ ในประเพณีของเมียน โดยเฉพาะผู้ชายถ้าจะเป็นคนที่สมบูรณ์จะต้องผ่านพิธีบวชก่อน</p> <p>๒. ประเพณีปีใหม่(เจีย เชียง เหียง)</p> <p>ประวัติความเป็นมา พิธีฉลองปีใหม่ของเมียนจะจัดเป็นประจำทุกๆ ปี หลังจากปีเก่าได้ผ่านพ้นไปแล้ว เช่นเดียวกับชนเผ่ากลุ่มอื่นๆ ทั่วไปแต่เนื่องจากเผ่าเขียนใช้วิธีนับวัน เดือน ปี แบบจีน ดังนั้นวันฉลองใหม่จึงเริ่มพร้อมกันกับชาวจีน คือ วันตรุษจีน ภาษาเมียน เรียกว่า เจียงฮยัง ก่อนที่จะถึงพิธี เจียงฮยัง นี้ ชาวบ้านแต่ละครัวเรือน จะต้องเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นทั้งของใช้ส่วนตัว และของใช้ในครัวเรือนให้เรียบร้อยก่อน เพราะเมื่อถึงวันขึ้นปีใหม่แล้ว จะมีกฎข้อห้ามหลายอย่างที่เผ่าเมียน ยึดถือและปฏิบัติกันต่อๆ กันมา</p>
มีนาคม	<p>๑. พิธีขบตะปุง</p> <p>ประวัติความเป็นมา เป็นพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าที่ เจ้าป่า เจ้าเขา สิงสถิตอยู่ ซึ่งเจ้าที่เหล่านี้มีทั้งดีและร้าย เทพที่ดีจะสถิตอยู่บนสวรรค์ ส่วนวิญญานที่ชั่วร้ายจะอยู่ตามต้นไม้และมักจะทำอันตรายชาวเมียนจึงมีการประกอบพิธีกรรมนี้ขึ้นภายในหมู่บ้าน</p>
เมษายน	๑. เตรียมพื้นที่เพาะปลูก
พฤษภาคม	๑. เตรียมพื้นที่เพาะปลูก
มิถุนายน	๑. ฤดูกาลเพาะปลูก พืชอาหารที่นิยมปลูก เช่น ข้าวโพด, แตงดอย, ผักกาดดอย, ถั่วแขกดอย, ถั่วฝักยาว เป็นต้น
กรกฎาคม	๑. ฤดูกาลเพาะปลูก พืชอาหารที่นิยมปลูก เช่น ข้าวโพด, แตงดอย, ผักกาดดอย, ถั่วแขกดอย, ถั่วฝักยาว เป็นต้น
สิงหาคม	<p>๑. ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต</p> <p>๒. ประเพณีเจียเจียบเผยแพร่ หรือ เขียดหาเจียบเผยแพร่ (วันสารทจีน)</p> <p>ประวัติความเป็นมา ตรงกับวันที่ ๑๔ - ๑๕ เดือน ๗ ของจีน วันเขียดหาเจียบเผยแพร่ของเมียนจะมี ๒ วัน คือ วันที่ ๑๔ หรือเรียกว่า "เจียบเผยแพร่" และวันที่ ๑๕ เรียกว่า "เจียบหือ" ก่อนถึงเขียดหาเจียบเผยแพร่ ๑ วัน คือวันที่ ๑๓ หรือที่เรียกกันว่า "เจียบฟาม" ชาวบ้านจะเตรียมของใช้สำหรับทำพิธี เช่น กระดาษเงิน กระดาษทอง และหาพื้นมามากเก็บไว้มากๆ เพราะในวันทำพิธีนี้ห้ามไปทำไร่ และเก็บเกี่ยว ส่วนคนที่ไปนอนค้างคืนไนไร่ก็จะทยอยกันเดินทางกลับบนในวันนี้นอกจากนี้ยังทำขนมที่เรียกกันว่า "เจียบเผยแพร่" "</p>
กันยายน-ตุลาคม	๑. ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต
พฤศจิกายน-ธันวาคม	๑. พิธีกินข้าวใหม่

๗. ผลิตภัณฑ์สินค้าประจำท้องถิ่น (ให้ระบุผลิตภัณฑ์เด่นๆ)

๑. ผ้าปักชนเผ่าเมี่ยน

๒. แปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าปักเมี่ยน เช่น พวงกุญแจ, เสื้อ, กระเป๋าสะพาย, กระเป๋าเป้, กระเป๋าดังต์, กระเป๋าใส่กระบอกน้ำ, หน้ากากผ้าปัก

ลงชื่อ.....ผู้จัดทำข้อมูล

(.....)

ตำแหน่ง.....

...../...../.....